



ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

1139 Budapest, Teve u. 4-6.
1903 Budapest, Pf.: 314/15.
Tel: (06-1) 443-5573 Fax: (06-1) 443-5733
IRM: 33-104, 33-140 IRM Fax: 33-133
E-mail: orfkvezeto@orfk.police.hu

Szám: 105/402/4/2009. RP.

Tárgy: alapvető jogot sértő
rendőri intézkedés elleni
panasz elbírálása

H A T Á R O Z A T

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva, a Panaszos által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) 193/2009. (VII. 01.) számú állásfoglalása megállapításaira – a rendőri intézkedés elleni panasz az emberi méltósághoz való jog sérelme, valamint a személyes szabadságához fűződő jog sérelme tekintetében

h e l y t a d o k,

minden egyéb tekintetben pedig a panaszt

e l u t a s í t o m.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdésére, valamint a 109. § (3) bekezdésére – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál – a Fővárosi Bíróságnak címezve – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül kell benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni, illetve azt a fenti határidőn belül a Fővárosi Bírósághoz is be lehet nyújtani. (A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) bekezdése, 326. § (7) bekezdése; Ket. 109. § (1) bekezdése).

A határozatot kapják:

- 1) Panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Budapesti Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

A Panaszos 2009. március 23-án panasszal fordult a Panasztestülethez a 2009. március 15-én, a Budapest V. ker. Deák tér közelében két rendőr által vele szemben foganatosított intézkedés, valamint ezt követően a BRFK Gyorskocsi utcai fogdájában történtek miatt.

Panaszában előadta, hogy az említett napon a Jobbik Magyarországért Mozgalom gyűlésén vett részt a barátjával a Budapest V. ker. Deák téren. A gyűlés után egy közeli Mc Donaldsban vacsoráztak. Amikor kijöttek az étteremből, a járdán állva szemlélték az utcán zajló eseményeket, amikor két rendőr lépett hozzájuk és igazoltatta őket. A rendőrök megkérdezték, hogy van-e nála szűrő, vagy vágóeszköz, mire azt válaszolta, hogy nincs. Ezt követően a ruházatátvizsgálása során a kabátja belső zsebéből előkerült egy úgynevezett láncosbot.

Ezek után megbilincseltek és előállították a BRFK Gyorskocsi utcai objektumába. Az előállítás 19 óra 00 perctől 02 óra 40 percig tartott. Ennek során a panaszos sérelmezte, hogy meztelenre vetkőztették és többször arra kérték, hogy guggoljon le, emelje fel a talpát és mozgassa lábujjait, illetve emelje fel herezacskóját.

II.

A Panasztestület a történetek rekonstruálása során a Panaszos elmondására támaszkodott, és állásfoglalásában megállapította, hogy *„a Panaszossal szemben foganatosított eljárás szinte minden pontja kifogásolható volt”*. A Panasztestület szerint a Panaszos személyes szabadságának, tisztességes eljáráshoz való jogának és emberi méltóságának súlyos sérelme következett be.

Budapest Rendőrfőkapitánya 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasításával 2009. március 14-én 00.00 órától 2009. március 16-án 08.00 óráig Budapest teljes területére fokozott ellenőrzést rendelt el tekintettel arra, hogy több demonstráció megtartását jelentették be, melyeken jelentős számú ember részvétele várható. A szűrőpróbaszerű igazoltatást, valamint ruházat és csomag átvizsgálást foganatosító rendőrök a fokozott ellenőrzésről szóló egyedi utasítás alapján teljesítettek szolgálatot az intézkedés helyszínén.

A 29022/502240/2009. id. sz. rendőri jelentés tanúsága szerint az intézkedő rendőrök biztosítási feladatot láttak el 18 óra 40 perctől a Bajcsy-Zsilinszky és az Andrássy út kereszteződésében, a Szent István Bazilikánál tartott rendezvényt összefüggésben. Ennek keretében 18 óra 55 perckor azt az utasítást kapták a biztosítás parancsnokától, hogy kezdjék meg a sorfal előtt állók igazoltatását, mivel rendőri kihangosító járművön keresztül két alkalommal szólították fel az ott tartózkodókat a távozásra. A felszólításban a rendőrség kérte a jelenlévőket, hogy vagy induljanak el a Bazilikánál tartott rendezvényre, vagy hagyják el a helyszínt a Deák tér irányába.

A panaszos a felszólítást követően a helyszínt nem hagyta el, hanem a sorfaltól mintegy 10-15 méter távolságban állt, a sorfal felé nézett és sört fogyasztott. Igazoltatására az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése, és 30. §-ának (2) bekezdése¹ alapján, 19 óra 00 perckor került sor. A rendőrök felszólították őt személyazonossága igazolására, melynek a panaszos eleget tett. Ezt követően a ruházatát átvizsgálták, melynek során kabátja jobb oldali belső zsebéből előkerült egy két műanyag rúdból és az azokat összekötő láncból álló eszköz (ún. láncosbot). A panaszos előállításának oka az Rtv. 33. § (1) bekezdésének *a2 alapján szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érést követő elfogás. A jelentésben foglaltak szerint a láncosbot úgymond kézre állóan volt nevezettnél pozicionálva, és közte, valamint a rendőri egység között nem volt nagy távolság. Ezért nevezett a Btk. 229. § (6) bekezdésbe ütköző hivatalos személy elleni erőszakra irányuló előkészület vétsége³ miatt megbilincseltek és előállították.*

A rendelkezésre álló videofelvételen jól hallható, hogy az intézkedő rendőr arra kéri a panaszost, hogy vegyen ki mindent a zsebéből. Ezt követően látható, amint a panaszos előveszi a láncos botot, melyet a rendőr a panaszostól elvesz, majd annak ruházatát, csomagját ellenőrzi. A panaszos ekkor engedelmeskedik az intézkedő rendőrök utasításainak.

A felvétel második részén – a rendőrkapitányságra történt előállításról készült videón – a személyes adategyeztetés és a nyilatkozatok kerültek rögzítésre.

Az előállítás tartamáról szóló igazolás szerint a panaszos előállítása 2009. március 15-én 19 óra 00 perctől 2009. március 16-án 02 óra 40 percig tartott, sérülése, panasza nem keletkezett.

A panaszos 2009. április 22-én megküldte a Panasztestületnek a Fővárosi Főügyészség határozatát, mely a panaszossal szembeni hivatalos személy elleni erőszak előkészületének vétsége miatt indult eljárásban a panaszos gyanúsítás elleni panaszának helyt adott, és a nyomozó ügyészség intézkedését hatályon kívül helyezte. Az indokolás szerint a panaszolt esetben az előkészületi cselekmény megalapozott gyanúját alátámasztó tények nem merültek fel. *„A közbiztonságra veszélyes eszköz birtoklása az indokolás megállapítása szerint szabálysértés megállapítására nyújthat alapot.”*

A BRFK Hivatalvezetőjének az ügy tárgyában készített összefoglaló jelentése rögzíti, hogy a panaszost a Budapest II. kerületi Gyorskocsi utcai fogdába történt előállítását követően, az elhelyezésekor az orvos nyilatkoztatta és megvizsgálta, melynek során a panaszos rendőri bántalmazást nem panaszolt, testén friss sérülés nem volt észlehető. A vizsgálatot követően a panaszosnál levő tárgyakat letétbe helyezték, majd ismételt ruházat

¹ Az Rtv. 29. § (1) bekezdése alapján a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. A törvény 30. §-ának (2) bekezdése szerint a Rendőrség az (1) bekezdésben írt cél elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

² Az Rtv. 33. § (1) bekezdés *a*

³ A Btk. 18. § (1) bekezdése szerint ha a törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik.

átvizsgálást hajtottak végre. Ennek a ruházatátvizsgálásnak és a testfelület vizuális áttekintésének a célja a fogdai rendkívüli események (pl. szándékos önkárosítás, támadás szökés) megelőzése, „ennek érdekében el kell venni a hónaljba, lábujjak közé rejtett zselet, önakasztásra alkalmas szövetet, fonalat, spárgát, a herezacskó alá rejtett drogot, illetőleg más, fogdában nem tartható szereket, gyógyszereket.” A ruházatátvizsgálás során az előállítottat felszólították, hogy a nála lévő tárgyakat helyezze letétbe, majd ruházatának átvizsgálása érdekében egy lefüggönyözött irodarészben ruházata levetésére szólították fel, így a fogdaőrnek lehetősége nyílt a ruházatot anélkül átvizsgálni, hogy az előállított testéhez hozzáért volna. Megtekintés útján a fogdaőr ellenőrizte, hogy az előállított testén visel-e fogdában nem tartható eszközt, tárgyat. Ezt az átvizsgálást valamennyi esetben az előállítottal azonos nemű személy végezte, orvos bevonására csupán motozás esetében kerül sor, előállítottak esetében nem. A jelentés megemlíti, hogy a Budapesti Rendőr-főkapitányságon a fent leírt eljárással kapcsolatban vizsgálat folyt, amelynek során megállapítást nyert, hogy a fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor „*az előállított személy teljes, levett ruházatát, ezt követően testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés aránytalan és indokolatlan volt.*”. A fogdaőrrel és a fogdaparancsnokkal szemben fegyelmi eljárás indult.

A Testület állásfoglalásában rögzíti, hogy „*Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2009. március 15-én 19 óra 00 perctől 2009. március 16-án 02 óra 40 percig tartott*”. Az RTV. 97. §-a (3) bekezdés szerint a fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.”

A Panasztestület ezzel kapcsolatos álláspontjával egyetértek. Megállapítom, hogy a rendelkezésre álló rendőri jelentések és egyéb adatok nem adtak kellő indokot ahhoz, hogy az előállítás 19.00 órától 02.40 óráig (azaz összesen 7 óra 40 percig) tartson. Az előállítás – a korábban kifejtettek alapján – megfelelő jogalappal történt, azonban az időtartam tekintetében az aránytalanság fennáll. Megfelelő és hatékony munkaszervezéssel, kellő körültekintéssel az intézkedésért felelős rendőri vezetőtől elvárható lett volna, hogy intézkedik arról, hogy az előállítás csak a szükséges ideig tartson.

III.

A Panasztestület állásfoglalása szerint : „*a panaszos előállítására a rendőri jelentés szerint azért került sor, mert ruházatának átvizsgálása során előkerült egy műanyag rudakból és az azokat összekötő láncból álló eszköz, ún. láncos bot. A rendőr előadása szerint ezt a panaszos „kézre-állóan, pozicionálva” tartotta, és mivel a panaszos és a rendőri sorfal között nem volt nagy távolság, a rendőr arra következtetett, hogy a panaszos hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményét készült azzal megvalósítani. Így az előállítás alapját az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a. pontjában jelölte meg, amely szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érte*”.

A Panasztestület e körben kifejtett véleményének egyes részeivel egyetértve álláspontom a következő.

Az elrendelt fokozott ellenőrzés hatályára tekintettel a panaszos igazoltatására és ruházatának átvizsgálására irányuló utasítás, és annak végrehajtása jogszerű volt⁴.

Az előállítás jogalapját illetően tisztázandó, hogy a rendőr az intézkedése helyszínén csak a büntetendő cselekmény tárgyi oldalát, – így egyebek mellett – annak tényállásszerűségét tudja az esetek meghatározó részében kétséget kizáróan megállapítani. Az alanyi oldalra – így a bűnösségre, célzatra – kétséget kizáró következtetést nem vonhat le a helyszínen a rendőr.

Tekintettel arra, hogy az említett bűncselekmény célzatos cselekmény⁵, a rendőr a helyszínen kevés esetben tudja kétséget kizáróan a célzat fennálltát megítélni. Az a körülmény pedig, hogy ennek hiányát a büntetőeljárás során, formalizált eljárás keretében, széles nyomozati jogkörrel rendelkező szervek megállapítják, nem teszi jogalap nélkülivé az előállítást, hiszen a tényállásszerűség – ez esetben büntetőjogi értelemben vett erőszakot könnyítő feltételek megteremtése, a láncosbot rendőri intézkedés helyszínének közelében történő birtoklásával – megvalósult. Ennél messzebb menő – a célzatra vonatkozó – értékelés a helyszínen intézkedési helyzetben lévő rendőrtől nem várható el, ezért az előállítás jogszerű volt. Az intézkedés jogszerűségét utóbb nem zárja ki az a tény, hogy a bűnösség megállapítására irányuló eljárásokban valamely okból felmentő döntés születik.

A Panasztestület állásfoglalásában a bilincseléssel kapcsolatosan az alábbiakat rögzíti: „*a rendőri jelentés szerint a panaszos bilincselésére szökésének és támadásának megakadályozása érdekében került sor az Rtv. 48. §-ának b. és c. pontjai alapján. A rendőri jelentés nem tartalmaz egyetlen olyan momentumot sem, nem jelöl meg olyan konkrét okot, amely arra engedett volna következtetni, hogy a panaszos szökéssel próbálkozna. A támadás veszélyét pedig arra tekintettel kérdőjelezte meg a Testület, hogy a panaszosnál talált, közbiztonságra veszélyesnek minősített eszközt az eljáró rendőrök feltalálásakor nyomban elvették*”.

Az előállítás biztosítása érdekében az intézkedő rendőrök a törvényben foglaltak szerint bilincset alkalmaztak⁶. A hivatkozott jogszabályhely célja a személyes szabadságában korlátozott személy jövőben bekövetkező, esetleges – akár váratlan, az alkalom szülte hirtelen elhatározásból fakadó – szökésének megakadályozása.

⁴ A Rtv. 30. § (1) - (3) bekezdése alapján a Rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

A Rendőrség az (1) bekezdésben írt cél elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat.

A Rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja.

⁵ A Btk. 229. § (6) bekezdése szerint aki hivatalos személy elleni erőszakra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

⁶ Az Rtv. 48. § (3) bekezdés szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy szökésének megakadályozására.

A bilincs alkalmazására egyrészt a szökés megakadályozása végett (Rtv. 48. § c) pont), másrészt biztonsági okokból került sor. Tekintettel az előállított személyek nagy számára, mind a rendőrök, mind a panaszos biztonsága érdekében indokolt volt a bilincs használata. Önmagában az a körülmény, hogy a tömeges előállítások helyszínén a panaszos a rendőri intézkedés során ellenállást nem tanúsított, nem elégséges ok a bilincs használatának mellőzésére. Nem volt előre látható, és teljes bizonyossággal kiszámítható, hogy a tömeg hangulatának megváltozása – esetlegesen a tömegben kialakuló pszichés zavarodottság – milyen hatást gyakorol az egyes előállított személyek viselkedésére.

Az előállítás önmagában jogszerű volta mellett a panaszossal szemben alkalmazott azon eljárás, melynek során a panaszost meztelenre vetkőztették, és testét megfigyelve vizsgálták át, jogsértő volt. Amint azt a BRFK Hivatalának jelentése is részletezi, az említett eljárás miatt az abban részt vett végrehajtó és vezető beosztású rendőrök fegyelmi felelősségét kivizsgálták, a felelősségre vonás megtörtént. A jövőben hasonló esetek elkerülése érdekében a BRFK Központi Fogdájára vonatkozó belső norma átdolgozása folyamatban van. Az Rtv. 31. §-ának (1) és (2) bekezdéseiben, valamint a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 51. §-ának (3) bekezdésében foglalt egyértelmű rendelkezések szerint a jelen ügyben kizárólag a személyi szabadságában korlátozott személy ruházatának átvizsgálására lett volna lehetőség, motozásra nem.

Fentiek alapján – elfogadva a Panasztestületnek az emberi méltóság súlyos sérelemére, valamint a személyes szabadságához fűződő jogának sérelemére vonatkozó megállapítását – a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Határozatom az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény XII. fejezete;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) és 326. § (7) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 100. § (1) bekezdése, 109. § (1) - (3) bekezdése;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 33. § (2) bekezdése, a 92. § (1) bekezdése, a 93/A. § (7) és (9) bekezdései;
- a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 152/A. §-a;
- a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény;
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet;
- a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995 (XII. 13.) BM rendelet.

Budapest, 2009. július ,, ,,,

Dr. Bencze József r. altábornagy